

"אדיר במרום ה'".

ויפרע לאדירים — אלו ישראל, שנאמר
 "ואדירי כל הפצי כם".

מאדירים — אלו המצרים, דכתיב "צללו
 בעופרת במים, אדירים".

באדירים — אלו מים שנאמר "מקולות מים
 רבים אדירים משברי ים".

וכמו כן דרש רבי עזרא אודות הידידות בין
 הקב"ה לבין האבות הנזכרת באותו הפסוק,
 באותו סגנון לשון:

יבוא ידיד, בן ידיד, ויבנה ידיד — לידיד,
 בחלקן של ידיד, ויתכפרו בו ידידים.

"יבוא ידיד" — זה שלמה המלך, דכתיב
 "וישלח ביד נתן הנביא, ויקרא שמו ידידה,
 בעבור ה'".

ב-ג "בן ידיד" — זה אברהם, דכתיב "מה לידיד
 בבית", כדמבאר לקמן.

"ויבנה ידיד" — זה בית המקדש, דכתיב
 "מה ידידות משכנותיך".

"לידיד" — זה הקב"ה, דכתיב "אשירה נא
 לידיד".

"בחלקן של ידיד" — זה בנימין, שנאמר
 "לבנימין אמר — ידיד ה', ישכן לבטח
 עליו".

"ויתכפרו בו ידידים" — אלו ישראל, דכתיב
 "נתתי את ידידות נפשי בכף אויביה".

עוד דרש רבי עזרא:

יבוא טוב, ויקבל טוב מטוב — לטובים:

יבוא טוב — זה משה, דכתיב "ותרא אותו
 כי טוב הוא".

ויקבל טוב — זו תורה, דכתיב "כי לקח טוב
 נתתי לכם".

מטוב — זה הקב"ה, דכתיב "טוב ה' לכל".

לטובים — אלו ישראל, דכתיב "הטיבה ה'
 לטובים".

ועוד דרש רבי עזרא:

יבא זה ויקבל זאת מזה — לעם זו:

יבוא זה — זה משה דכתיב, "כי זה משה
 האיש".

ויקבל זאת — זו התורה דכתיב, "וזאת
 התורה אשר שם משה".

מזה — זה הקב"ה, דכתיב "זה אלי ואנוהו".

לעם זו — אלו ישראל, שנאמר "עם זו
 קנית".

אמר רבי יצחק: בשעה שחרב בית המקדש,
 מצאו הקב"ה לאברהם, שהיה עומד בבית
 המקדש. אמר לו הקב"ה לאברהם: מה
 לידיד בבית? אמר לו אברהם: על עיסקי
 בני באתי. אמר לו הקב"ה: בניך חטאו —
 וגלו!

אמר לו אברהם: שמא בשוגג חטאו?

אמר לו הקב"ה: עשותה המזימה, שהיו
 מעשיהם במזימה ובכוונה.

אמר לו אברהם: שמא רק מיעוטן חטאו?

אמר לו הקב"ה: הרבים חטאו.

אמר לו אברהם: היה לך לזכור ברית מילה.

אמר לו הקב"ה: "ובשר קודש יעברו מעליך".

אמר לו אברהם: שמא אם המתנת להם היו חוזרין בתשובה?!

אמר לו הקב"ה: "כי רעתיכי — אז תעלוזי", בשעה שהם שלויים ועלזים, הם מחזיקין יותר במעשיהם הרעים, ולכן ההמתנה רק תגרום להם לחטוא יותר.

מיד הניח אברהם את ידיו על ראשו, והיה צועק ובוכה. ואמר לו להקב"ה: שמא, הם ושלום, אין להם תקנה?!

יצתה בת קול ואמרה לו: "זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך" — מה זית זו, אחריתו בסופו, שנוטעים אותו, ולאחר זמן רב הוא מניב פירות רבים, אף ישראל, אחריתן בסופן, סופם שיחזרו בתשובה.

ועכשיו דורשת הגמרא להמשכם של אותם פסוקים בספר ירמיהו.

זה שכתוב "לקול המולה גדולה הצית אש עליה, ורעו דליותיו" — אמר רבי חנינא בר פפא: לקול מיליחן של מרגלים — ניתרועעו דליותיהן של ישראל. דהיינו, נשבר גאון עוזם.

דאמר רבי חנינא בר פפא: דבר גדול דברו

מרגלים באותה שעה:

"כי חזק הוא ממנו" — אל תיקרי ממנו אלא ממנו, כביכול, שאפילו הקב"ה, שהוא בעל הבית, אינו יכול להוציא כליו משם, (13) לפי שהם חזקים יותר ממנו.

מתקיף לה רב אחא ברבי חנינא: האי "לקול המולה גדולה"?! מדוע כתוב בלשון זה, והרי לפי דרש זה, "לקול מלה" — מיבעיא ליה לכתוב!?

אלא, כך דורשים פסוק זה:

אמר לו הקב"ה לאברהם: קולך שמעתי, וחמלתי עליהם. אני אמרתי ישתעבדו בארבע מלכויות, ויהיה שעבודן של כל אחת ואחת מארבעת המלכויות מתמשך כשיעור ארבע מלכויות הקיימות עכשו. אבל השתא, עתה ששמע הקב"ה את קולו של אברהם אבינו וחמל עלינו, לא יהיה השעבוד בכל מלכות ארוך כשיעור ארבע מלכויות, אלא כל הדא וחדא תשעבד אותנו לפי מאי דפסיק לה, והיינו משך זמן של מלכות אחת.

ואיכא דאמרי: אני אמרתי שישתעבדו בכס ארבעת המלכויות בזה אחר זה, עכשיו, לאחר ששמע הקב"ה את קולו של אברהם אבינו, תהיה הגלות בכל ארבעת המלכויות בבת אחת, על יד שבני ישראל יתפזרו לכל ארבעת המלכויות [בבל, פרס, יון, רומי].

אמר רבי יחזשע בן לוי: למה נמשלו ישראל לזית? לומר לך: מה זית אין עליו נושרין, לא

ממנו? וכי סברו שהכנענים חזקים יותר מן הקב"ה? ומבאר שכוונתם היתה שהקב"ה לא

13. החפץ חיים בשמירת הלשון חלק ב' פרק י"ט מקשה, איך אמרו המרגלים "חזק הוא

את השאור הזה יחד עם הסולת בתוך מידת העשרון, נמצאת יתירה מידת סולת המנחה שנמדדה בתוך מדת העשרון. כי היות שהסולת המגובלת בתוך השיאור העב והקשה, היא מצומצמת בנפחה, הרי ניתן סולת במידת העשרון יותר מאשר היה ניתן בה אילו לא גיבל את עיסת השאור.

ואם היתה עיסת השאור רכה, משום המים הרבים שניתנו בה, ועל ידי כך נפח השאור הוא יותר רחב מאשר סולת שלא התגבלה, נמצאת הסולת שניתנת במידת העשרון חסירה, שאילו לא היתה מתגבלת עיסת השאור, היה נותן בה יותר סולת.

ודנה הגמרא בתירוץ של רב חסדא: מה אכפת לנו מהשיעור של הסולת אילולי גיבל את עיסת השאור? ומדוע אי אפשר למדוד עתה את השאור יחד עם הקמח במידת העשרון, שהרי סוף סוף, כי קא כילל, עכשיו כאשר מודד לסולת ולשאור יחד — לעשרון קא כילל?

ומשנינן: רבה ורב יוסף, דאמרי תרוייהו: אי אפשר למדוד את השאור כמו שהוא עכשו מבלי להתחשב בנפח שלו כמו שהיה סולת, כי "לכמות שהן היתה" משערינן. (14) שיעור המדידה של עיסת השאור צריך להיות כמו

בימות החמה ולא בימות הגשמים, אף ישראל אין להם כטילה עולמית, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא:

אמר רבי יוחנן: למה נמשלו ישראל לזית? לומר לך: מה זית אינו מוציא שמנו אלא על ידי כתיחה, אף ישראל אין חוזרין למוטב אלא על ידי יפורין!

שנינו במשנה: רבי מאיר אומר: השאור — בודה להן מתוכן, ומחמיצן.

רבי יהודה אומר: מביא את השאור מביתו, ונותנו לתוך המדה.

אמרו לו: אף היא היתה חסירה או יתירה.

והוינן בה: מאי, אימתי היא היתה חסירה, או אימתי היא היתה יתירה?

ומשנינן: אמר רב חסדא: אם היתה עיסת השאור שהביא מביתו עבה, לפי שעשאה בתוך ביתו כשהיא מגובלת במעט מים, וכך נעשה השאור עבה וקשה, הרי בנפח שלו הוא מכיל עתה יותר קמח מאשר אם היה סולת שאינה מגובלת במים, ולכן אם ימדוד

שהיו משערים או כמו שהן עכשו משערים, הרי אין זו מצוה כמו אכילת כזית שצריך לדון האם כמות אוכל זו נחשבת כזית כיון שפעם היתה כזית או לא, אבל פה התורה אמרה שצריך עשרון סלת, ולא נאמר שיעור בגודל החלות אחר האפיה או בשעת הלישה, ומדוע צריך להתחשב בגודלן אחר הלישה? ומתקן, כיון שצריך שאור כדי לחמצן, סבר רבי יהודה

מגרש אומה ממקומה, עד שמוצא אחרת טובה ממנה, ואז הוא נותן להם כח לכלותם, אבל אנחנו עם ישראל שזה מקרוב חטאנו בעגל ובבשר תאוה, אין לנו זכות שהקב"ה יכלה אותם מפנינו, ומה שהקב"ה הבטיח לתת לנו את הארץ, זה רק אם נהיה צדיקים.

14. החזון איש מקשה, מה שייך לומר כמו

שהיא היתה קמח, ולא כשהיא במצבה הנוכחי שהיא שאור המגובל במים.

אלא שעדיין קשה בין לרבי מאיר ובין לרבי יהודה: **ולישקול פורתא** סולת מתוך הכלי של העשרון, לאחר שנמדד, **וליהמצייה** לאותו קצת היטב **מאבראי**, מחוץ לכלי [במקום חמימות, או שיטמון אותו בתוך עיסה מחומצת, עד שיתחמץ יפה], **וליתיה**, לשאור המחומץ היטב, ויחזירנו לכלי המדידה שבו נתונה הסולת, **ונילושיה** וילוש את הסולת **בהדיה**, יחד עם השאור. ומדוע אמר רבי מאיר שבודה שאור בתוד העשרון עצמו, ומדוע אמר רבי יהודה שמביא שאור מביתו?

ומשנינן: זה שלא עושים כך, הוא משום **גזירה**, **דלמא אתי**, שמא יבוא הרואה, שרואה כיצד מביאים שאור מבחור ומכניסים אותו לכלי מבלי למדוד, לכלל טעות, שאפשר להוסיף את השאור על העשרון, ואין השאור נכלל במידת העשרון, ויבוא **לאיתווי** לשאור **מעלמא**, ולהוסיפו על העשרון.

הילכך, לרבי מאיר עדיף שיבדה אותו מתוכו, ולרבי יהודה עדיף שיביא מביתו.

תנו רבנן: אין מחמיצין את שתי הלחם ואת א-ד לחמי חמץ של קרבן תודה **בתפוחים**.⁽¹⁵⁾ הואיל שתפוחים אינם מחמיצים היטב את העיסה.

משום רבי חנינא בן גמליאל אמרו: מחמיצין בתפוחים.

רב כהנא מתני לה, לדעה שמחמיצין בתפוחים, **ברבי חנינא בן תרדיון** בשם רבי חנינא בן תרדיון [במקום רבי חנינא בן גמליאל].

והוינן בה: **כמאן אזלא הא דתנן** במסכת תרומות: **תפוח של תרומה שריסקו, ונתנו בתוך העיסה של חולין, וחיימצה** לעיסה בתפוח — **הרי זו העיסה אסורה** משום תרומה, שאין התרומה בטילה ברוב החולין משום שהשאור עשוי לטעם, ולא בטל כוחו.

כמאן, האם לימא שמשנה זו **רבי חנינא בן גמליאל היא**, ולא **רבנן**, שאמרו אין מחמיצין בתפוחין משום שאינם מחמיצים היטב?

ומשנינן: **אפילו תימא** שמשנה זו **רבנן** היא. כי נהי דחמין גמור לא הוי בחימוצו של

כתבו התוספות דעה אחרת, שמי פירות לבדם עושים חמץ נוקשה, ומי פירות מעורבים במים עושים חמץ גמור. ובעת הרמב"ם כתב הלקוטי הלכות בזבח תודה, שמי פירות לבדם אינם עושים כלל חמוץ, ומי פירות בתערובת מים עושים חמץ גמור, ולדבריו קשה הגמרא שאומרת שלרבנן מחמיץ בתפוחים הוא חמץ נוקשה, ובמה מדובר? אם החמץ רק בתפוחים, לדעת הרמב"ם זה כלל לא חמץ, ואם עירב מים,

השאור נמדד כפי שהוא עכשו ולא כמו קמח. ורבי מאיר חולק וסובר, שאף על פי שצריך שאור כדי לחמץ, מכל מקום השיעור הוא בעשרון סלת, ולא מתחשבים במה שתפח השאור לאחר מכן.

15. בדין חימוץ במי פירות, דעת רבינו תם שמי פירות לבדם אינם מחמיצים כלל, ומי פירות מעורבים עם מים עושים חמץ נוקשה, ועוד